

споживається близько 200 млн. тон у. п. при тому, що ми належимо до енергодефіцитних держав (доля імпорту становить близько 50 % всіх використовуваних енергоресурсів) [1]. У зв'язку з цим на сьогоднішній день одним із стратегічних завдань нашої держави є підвищення ефективності використання енергоресурсів та нарощування енергонезалежності. Одним із ефективних методів досягнення намічених цілей є розвиток біоенергетики, що містить як формування та розвиток сировинної бази так і створення, на її основі, промислових підприємств для повної переробки даної енергетичної сировини на біопаливо.

Отже, як висновок можна сказати, що глобальною тенденцією у сьогоднішніх складних умовах є формування та використання альтернативних енергоджерел. Наша держава не може бути повз світові тенденції розвитку біоенергетики. Україна володіє значним потенціалом для виготовлення власних альтернативних енергоресурсів, що має надзвичайну актуальність в умовах нестабільного світового ринку енергоресурсів, який може обернутися у будь який момент на стрімке зростання цін на традиційні енергоносії, а також підвищення показника енергонезалежності нашої держави від їх імпорту. Однак в Україні не має необхідних правових та економічних передумов для ефективного розвитку альтернативної енергетики. Чинне законодавство з альтернативної енергетики необхідно доопрацьовувати, а держані програми з підтримки розвитку біоенергетики – комплексності та розрахунку економічної їх ефективності [2].

Література

1. Гевко Р.Б. Підвищення ефективності виробництва біопалива / Р.Б. Гевко, Р.І. Розум // Матеріали круглого столу «Проблеми розвитку альтернативних та відновлювальних джерел енергії: економічний аспект» (26 травня 2011р.) Тернопіль ТНЕУ С. 26-32.

2. Дзядикевич Ю.В. Енергетичний менеджмент. Підручник / Ю.В. Дзядикевич, Р.Б. Гевко, М.В. Буряк, Р.І. Розум. – Тернопіль: Підручники і посібники. – 2014. – 336 с.

Дмитро Гринь

Тернопільський національний економічний університет

ПАРАМЕТРИ НОРМАТИВНОГО МЕТОДУ ОБЛІКУ ВИТРАТ

Концептуально вагомим, домінуючим в сучасних умовах конкурентного бізнес-середовища і безперечно вкрай актуальним важелем ефективного управління виробничими та комерційними структурами, зняряддям контролю за раціональним і економічним використанням ресурсів з метою досягнення комерційного ефекту і своєчасного виконання фінансових зобов'язань перед державою виступає система обліку затрат і калькулювання собівартості продукції (робіт, послуг). Вона сприяє виявленню внутрішньогосподарських резервів підприємств, запобіганню зловживанням і перевитратам, зниженню собівартості продукції, підвищенню продуктивності праці, досягненню комерційного успіху тощо.

Найбільш прогресивним методом обліку витрат і калькулювання собівартості продукції вважаємо нормативний, оскільки він не заперечує облік витрат на виробництво у розрізі цехів, переділів, замовлень або окремих видів продукції, а вносить лише додаткове групування витрат у розрізі встановлених норм та відхилень від цих норм. При цьому оперативне виявлення відхилень фактично здійснених витрат від встановлених норм забезпечує своєчасне реагування й обґрунтоване управління раціональним використанням ресурсів. Тобто, систему нормативного

обліку й контролю витрат на виробництво можна і доцільно застосовувати в умовах будь-якого методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції. Така система дозволяє здійснювати повсякденний поточний контроль за зниженням витрат виробництва та оптимальним формуванням собівартості по встановлених об'єктах обліку. Інтеграція традиційних методів обліку витрат і калькулювання собівартості продукції з елементами нормативного створить певні модифіковані конфігурації обліку витрат, зокрема: позамовно-нормативну; попередільно-нормативну; попроцесно-нормативну [2, с. 302].

Переваги нормативного методу проявляються: в питаннях розподілу витрат між випущеною продукцією і незавершеним виробництвом на кінець місяця (останнє може бути визначено розрахунково, без проведення інвентаризації залишків); в оцінці браку; в обчисленні фактичної собівартості випуску (за формулою: фактична собівартість випуску = нормативна собівартість випуску \pm відхилення від норм, зафіксованих протягом місяця \pm зміна норми. У даному випадку визначення фактичної собівартості, яке ґрунтується на балансовій рівності витрат (фактична собівартість випуску = незавершене виробництво на початок місяця + фактичні витрати за місяць – брак – незавершене виробництво на кінець місяця), може використовуватись для контролю правильності калькуляційних розрахунків нормативним методом.

Порівняння сутності вітчизняного нормативного методу обліку витрат і калькулювання собівартості продукції із зарубіжною системою обліку витрат „стандарт-кост” доводить, що вони володіють багатьма спільними рисами. Зокрема, загальними принципами для обох систем є: суворе нормування витрат; попереднє (до початку поточного періоду) складання нормативних калькуляцій на основі встановлених норм (стандартів) витрат ресурсів по окремих статтях витрат; роздільний облік та контроль витрат за діючими нормами і відхилень від них у розрізі місць їх виникнення й центрів відповідальності; підвищення якості управління витратами шляхом виявлення відхилень з використанням сигнального документування; систематичне узагальнення та аналіз відхилень з метою використання інформації для усунення негативних явищ у виробничому процесі й управління витратами; універсальність і можливість застосування за будь-якого традиційного методу обліку витрат та калькулювання собівартості продукції. Разом з тим, слід звернути увагу і на суттєві розбіжності між ними: а) згідно принципів зарубіжної системи обліку „стандарт-кост” на відміну від вітчизняної системи нормативного обліку відокремлений облік зміни самих норм не ведеться; б) вітчизняний нормативний метод орієнтується на оперативне документування відхилень від норм з встановленням їх причин і винуватців, а стандарт-кост ґрунтується на визначенні відхилень лише розрахунковим методом (як правило, по закінченні місяця), дослідженні причин відхилень та прийнятті відповідних управлінських рішень; в) за системи стандарт-кост стандартні (нормативні) витрати списуються безпосередньо на рахунок виробництва. Відхилення ж від норм протягом року на відміну від вітчизняного нормативного методу можуть нагромаджуватися на окремих (спеціальних) рахунках відхилень і повністю списуватися на фінансові результати підприємства, тобто без відображення на рахунках витрат виробництва; г) система «стандарт-кост» не передбачає аналітичного обліку витрат за об'єктами калькуляції (видами продукції, замовленнями і т.д.). Витрати в межах стандартів обліковують на єдиному рахунку і лише для обліку відхилень від стандартів передбачають окремі рахунки, які у кінці звітного періоду закривають у більшості випадків рахунком «Собівартість реалізації». Така методика значно полегшує аналітичний облік витрат. Система нормативного обліку витрат передбачає детальний аналітичний облік у розрізі об'єктів віднесення витрат за трьома

складовими: за нормами, зміни норм, відхилення від норм. Фактична собівартість виготовленої продукції визначається як алгебраїчна сума цих складових.

Література

1. Бруханський Р.Ф. Причини необхідності розробки стратегічно орієнтованої системи бухгалтерського обліку //Економічний аналіз. – 2014. – Т. 16. – №. 2. – С. 210-217.
2. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / Р. Ф. Бруханський, О. П. Скирпан. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 444 с.
3. Пуцентейло П.Р. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності підприємства / П.Р. Пуцентейло // Інноваційна економіка. – 2015. – № 3 (58). – С. 228–233.

Ігор Грицук

Тернопільський національний економічний університет

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК У СИСТЕМІ СТРАТЕГІЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВА

Співвідношення та взаємодія бухгалтерського обліку і стратегічного менеджменту досі викликає бурхливі дискусії у науковій сфері. У більшості випадків система обліку розглядається як інформаційне забезпечення, а в інших – як складова системи стратегічного менеджменту. На сьогодні серед вчених відсутній єдиний підхід та порозуміння щодо їхнього співвідношення.

Вказану дилему вдало ілюструє П. Куцик, який зазначає, що інформаційна система обліку з одного боку, ніби пасивно наслідуює стратегію, але сама на неї не впливає, а з іншого, – навпаки, відіграє активну роль у стратегічному менеджменті, виступаючи механізмом реалізації стратегії [12, с. 58].

Існування різних співвідношень між системами обліку та стратегічного менеджменту призводить до виникнення спектру можливих варіантів їхнього поєднання [2, с. 29]. В результаті аналізу наукових публікацій Р. Бруханського за 2014 рік [1, с. 210-217; 3, с. 239-243; 4, с. 15-20; 5, с. 163-169; 6, с. 210-217; 7, с. 310-313; 8, с. 220-225; 9, с. 27-34; 10, с. 18-28; 11, с. 27-36] вважаємо пріоритетними наступні варіанти взаємозв'язку стратегічного менеджменту та бухгалтерського обліку: 1) система бухгалтерського обліку може бути інформаційним супроводом процесу стратегічного менеджменту. Особливістю даного підходу є розгляд бухгалтерського обліку як забезпечуючої інформаційної підсистеми системи стратегічного менеджменту, яка виступає генератором облікової інформації для розробки проектів стратегічних рішень та інформаційним джерелом для проведення стратегічного контролю. При цьому система обліку розглядається в існуючому незмінному вигляді, а інформація, що генерується нею у вигляді фінансової та управлінської звітності, може бути розширена та доповнена на основі використання традиційних облікових методологічних інструментів – варіювання наявними альтернативними варіантами оцінки облікових об'єктів, збільшення кількості аналітичних розрізів, розширення показників фінансової звітності (приміток до річної звітності), розробка нових форм управлінської звітності на основі виділених аналітичних рахунків тощо; 2) стратегічний облік (фінансовий і управлінський) є лише одним із етапів стратегічного менеджменту, що забезпечує сканування внутрішнього і зовнішнього середовищ підприємства. Представники такого підходу виділяють окремий функціональний напрям бухгалтерського обліку – стратегічний облік (фінансовий та управлінський), подальший розвиток якого зумовлює необхідність внесення значних змін в існуючу облікову методологію, трансформацію існуючих